

SZENTENDRE VÁROS HORVÁT NEMZETISÉGI ÖNKORMÁNYZAT ELNÖKE

Az előterjesztés előkészítésében közreműködött:

Önkormányzati és Ügyfélszolgálati Iroda

A határozati javaslat elfogadásához
egyszerű többség szükséges!

ELŐTERJESZTÉS

**a szentendrei Római Katolikus Temetőben, népies nevén a Szamarhegyi dalmát temetőben lévő
dalmát feliratú 19. századi kő sírkeresztek
további pusztításának megállításáról és megmentésükről
(A szentendrei horvát nemzetiség történelmi múltjával kapcsolatos kulturális örökség
megvédelme érdekében)**

(Készült: a Képviselő-testület 2022. augusztus 30-i ülésére)

Tisztelt Képviselő-testület!

Vezetői összefoglaló:

A program célja a szentendrei Római Katolikus Temetőben, népies nevén, Szamarhegyi dalmát temetőben lévő 19. századból való dalmát feliratú kő sírkeresztek további pusztításának megállítása és megmentése. Első lépésként a kő sírkeresztek szakszerű dokumentációját kívánja elvégezni a Nemzetiségi Önkormányzat, annak érdekében, hogy később ugyanebben a temetőben külön parcellába elhelyezve megmaradhassanak az utókor számára.

Költségvetési hatás:

A keresztek feltárására, a fotózására, a bemutató kiadvány készítésére az anyagi fedezetet a Nemzetiségi Önkormányzat 2022. évi költségvetése biztosítja. 2022. évben a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. az elképzelés megvalósítását 300.000,- Ft pályázati pénzzel támogatta.

Részletes kifejtés:

A szentendrei Római Katolikus temető, népies nevén Szamarhegyi dalmát temető (dalmátul: a Dalmatinsko Groblje-t vagy Cimeterium Superior) Szentendrén, a Szamarhegyen, a Temető utcában a 2053 helyrajzi számú telken található. Azért nevezi a városi köznyelv Dalmát temetőnek, dalmatinska groblje-nak, mert 1720-ban, amikor a temetőt megnyitották, a Szentendrén élő 1717 fő katolikus között a szamarhegyi horvát-dalmátok voltak többségben és ők a szamarhegyi malaban (mechalában) éltek és ide temetkeztek. Az ősök Dalmáciából hozott szokása volt, hogy sírjaikra horvát-dalmátul feliratozott kő keresztet állítottak, amelyre felvésték a Tu pociva, Ovdje odpociva (itt nyugszik) szöveget, az elhunyt nevét és azt, hogy mikor és hány évesen halt meg. A temetőben 1938-ig jószerivel csak ilyen kézzel faragott népi kő sírkeresztek voltak, és mivel ezeket csak helyi védetség óvta és óvja, a sírhely-tulajdonosok többsége idővel lecserélte, cseréli legtöbb esetben kétes értékű új márvány síremlékekre és ezek a régi értékek szemétre kerültek, és kerülnek még ma is.

Nemzetiséggel foglalkozó etnográfiai kutatás az MTA által végzett, dr. Kiss Mária által jegyzett a „Délszlávok a Duna mentén” projekten kívül évtizedek óta nem volt, de ebben sem foglalkoztak a Szamarhegyi dalmát temetővel. A hetvenes években a szentendrei dalmát közösség kultikus tárgyait, a ravatalozó asztalt, a temetési kandelábereket, karszalagokat, a dalmát ládát, a benne lévő érmekkel és könyvekkel Szautner Antaltól begyűjtötte a múzeum, de ezek a dalmát láda kivételével a mai napig nem kerültek elő. Városi helytörténeti kutatás sem foglalkozott a temető dalmát feliratú kő sírkeresztjével, mint megőrzendő értékkel, a keresztek feliratait eddig nem rögzítették, nyelvészetiileg sem dolgozták fel. Ilyen kutatást eddig sem a Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága, sem a 2006-óta utód Ferenczy Múzeumi Centrum nem végzett. A szamarhegyi dalmát temetőben lévő 19. századi dalmát feliratú kő sírkeresztekről publikáció eddig nem jelent meg.

Szentendre Város Horvát Nemzetiségi Önkormányzat 2021-ben pályázatot nyújtott be a témában a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.-hez, a szervezettől 300.000,-Ft összeget nyert a Nemzetiségi Önkormányzat. A célkitűzés megvalósítása érdekében előkészítéseként előzetes értéktérítési-bejárást és szakmai egyeztetést tartott Nagyné dr. Batári Erika muzeológus, tudományos igazgató és Gombás Ágnes főrestaurátor asszonnyal, a Szabadtéri Néprajzi Múzeum munkatársaival.

A munka a sír tulajdonosával való egyeztetéssel, majd a fotózáshoz szükséges hozzájárulás megszerzésével kezdődött. A nem gondozott sírokat évtizedek alatt benőtte a gaz, ezért annak érdekében, hogy a sírkő felmérhető és fotózható legyen, a sírköveket a gaztól meg kell szabadítani, amely munkát 2022. júliusában önkéntesek segítségével elkezdte a Nemzetiségi Önkormányzat. Sírkövenként 3-5 db fotó fog készülni. A Római Katolikus Egyház hozzájárulásával, közreműködésével a sírköveket kültéri installációval bemutató parcella kialakítása a cél.

Kérem a Tisztelt Képviselő-testületet, hogy az előterjesztést megtárgyalni és a határozati javaslatot elfogadni szíveskedjen!

Határozati javaslat

Szentendre Város Horvát Nemzetiségi Önkormányzat Képviselő-testülete úgy dönt, hogy a szentendrei 2053 helyrajzi számú ingatlanon található Római Katolikus Temetőben a dalmát feliratú 19. századi kő sírkeresztek szakszerű dokumentálását megvalósítja, hogy majdan egy külön parcellában méltó módon bemutatható legyen az utókor számára. A cél megvalósítása érdekében a feladatokat az alábbiak szerint ütemezi:

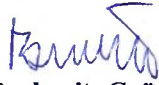
1. A temető tulajdonosával, a Szentendrei Keresztelő Szent János Plébániával a temetői kataszter segítségével egyeztetés a dalmát családok még meglévő kőkereszteiről.
2. Családtagok és önkéntesek bevonásával a gazzal benőtt sírkeresztek megtisztítása, majd fotók készítése.
3. Restaurátor és etnográfus irányításával a felmérés és a dokumentálás elkészítése.
4. Kiadvány kiadása.

Felelős: nemzetiségi önkormányzat elnöke

Határidő:

1. pont 2022. augusztus 31.
- 2-3. pont 2022. szeptember 25.
4. pont 2022. december 31.

Szentendre, 2022. augusztus 18.

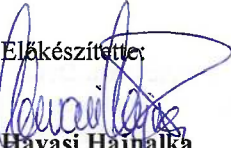

Benkovits György
nemzetiségi önkormányzat elnöke

Az előterjesztés és a határozati javaslat törvényességi szempontból megfelel.
Szentendre, 2022. augusztus 18.

dr. Schramm Gábor
jegyző

A fedezet rendelkezésre áll a Nemzetiségi Önkormányzat
2022. évi költségvetésében.

Novák Andrea
pénzügyi irodavezető

Havasi Hajnalka
nemzetiségi ügyintéző

Ellenőrizte:

dr. Reméle Antónia
irodavezető